

Сяргей Кавалёў

БАЛАДА ПРА БЛАНДОЮ

П'еса ў 2-х дзях

паводле матываў старабеларускага рыцарскага рамана „Бава”

АСОБЫ:

Г в і д о н, князь Антоніі
Б л а н д о я, княгіня Антоніі
Б а в а, іхні сын
С і м б а л д а, брат Гвідона
Д а д о н, князь Маганца
Р ы ч а р д а, прыдворны

Пралог

Спачывальня княгіні Бландоі ў палацы князя Гвідона. Ноч. Цемра. Цішыня.

Відаць толькі драўляны крыж над ложкам і жанчыну, што стаіць на каленях і моліцца.

Б л а н д о я. Божа міласцівы, злітуйся нада мной! Перамяні маё жыццё, альбо дазволь мне памерці. Я стамілася ад адзіноты, ад холада, ад пустэчы навакол. Дай мне спазнаць у гэтым свеце хоць адрабінку шчасця! Ачысці маё сэрца ад нянавісці і напоўні яго любоўю. Хіба не дзеля любові мы прыходзім на свет? Навошта ж нас вучаць ненавідзец? Божа, уратуй мяне ад грахоўных думак і ўчынкаў, але не патрабуй ад мяне больш пакорлівасці і цярплівасці, чым я маю. Я стамілася, Божа. Я стамілася...

Ноч. Цемра. Цішыня.

ДЗЕЯ ПЕРШАЯ

З’ява першая

Спачывальня княгіні Бландоі ў палацы князя Гвідона. У цэнтры пакоя – столік і фатэль, на заднім плане – ложка. На століку – ваза з кветкамі і люстэрка. Над ложкам – драўляны крыж.

Чуваць мужчынскі голас: „Бландо, дзе ты, золатца? Ты што ў хованкі з намі гуляеш?” У спачывальню ўваходзяць князь Гвідон і ягоны стрыечны брат, гетман Сімбалда. Гвідону на выгляд каля шасцідзесяці гадоў, Сімбалда – каля пяцідзесяці.

Г в і д о н. І ў спачывальні яе няма. Можа, узнялася на вежу і назірае за дарогай? А, можа, выйшла ў сад, да сваіх улюбёных ружаў?

С і м б а л д а. Палац для нашае княгіні, што клетка для птушкі. Відаць, давядзецца мне ад’ехаць, не развітаўшыся.

Г в і д о н. Не, Сімбалда, мы абавязкова павінны яе знайсці. Толькі яна можа адгаварыць цябе ад твайго намеру прамяняць рыцарскія даспехі на біскупскую мантыю!

С і м б а л д а. Калі ўжо я не паслухаўся цябе, княжа – свайго брата і ўладара – няўжо паслухаюся жанчыны?

Г в і д о н. Маладой і прыгожай жанчыны, Сімбалда. Як паглядзіць яна на цябе сваімі анёльскімі вочкамі, як скажа два-тры ласкавых слоўца – не зможаш ты ёй адмовіць. *(Пахлопвае Сімбалда па плячы).* Па сабе ведаю, браце.

С і м б а л д а. Будзь асцярожны, княжа. Ты ва ўсім патураеш Бландоі і занадта ёй давяраеш. Небяспечна ў нашым узросце мець маладую, пенкную жонку.

Г в і д о н. Ты з самага пачатку быў супраць нашага шлюбу. Але Бландоя нарадзіла мне сына і цяпер мне ёсць каму пакінуць трон.

С і м б а л д а. Мінула ўжо сем гадоў, як нарадзіўся Бава. За апошні час шмат што змянілася.

Г в і д о н (*наспешліва*). Так. А можа дарэмна я забраў у Бландоі сына і аддаў яго табе на выхаванне? Ці не жорстка гэта ў адносінах да маладой маці?

С і м б а л д а. Княжа, пры мне твой сын мае суровае, мужчынскае выхаванне і вырасце слаўным рыцарам. А чаму яго можа навучыць Бландоя? Можа толькі яго распесціць, зрабіць празмерна чулівым. Будзе вадзіць з сабой у сад, чытаць яму легкадумныя кніжкі.

Г в і д о н. Твая праўда, Сімбалда. Для Бавы лепей выхоўвацца сярод воінаў і рыцараў, далей ад палацу. Але не будзь такім суровым да Бландоі. Няма нічога дзіўнага ў тым, што ў садзе, сярод дрэў і кветак, яна пачуваецца лепш, чым у таварыстве двух старых балбатуноў, што ахвотней чытае рыцарскія раманы, чым надакучлівыя хрысціянскія трактаты.

С і м б а л д а. Надакучлівыя, але праўдзівыя! (*Натхнёна*). Усе грахі ў свеце – ад жанчыны, шмат слаўных мужоў загінула праз жаночую здраду і распусту...

Г в і д о н (*спалохана*). Спыніся, дружа: ты пакуль яшчэ гетман, а не біскуп. (*Азірнуўшыся*). Каб цябе супакоіць, прызнаюся: я хоць і давяраю Бландоі, але на ўсялякі выпадак даручыў вернаму чалавеку за ёй сачыць. Рычарда не адыходзіцца ад княгіні ні на крок.

С і м б а л д а. Рычарда? Так, яму можна давяраць. Чуў, што сябры называюць яго „верны Рычарда”.

Г в і д о н. Вось бачыш! Няма прычынаў хвалявацца за мой гонар і маё жыццё. Куды больш мяне непакоіць твой лёс, Сімбалда. Ну, скажы: навошта табе гэтае біскупства? (*Бярэ Сімбалда пад руку*). Хадзем, пашукаем княгіню ў садзе.

Гвідон і Сімбалда пакідаюць спачывальню. З-за штор выходзяць Бландоя і Рычарда, якія чулі ўсю размову.

Б л а н д о я. Ненавіджу Сімбалда! Нават больш, чым свайго мужа.

Р ы ч а р д а. Сімбалда таксама цябе не любіць, княгіня. Баіцца, што ты наставіш рогі старому князю Гвідону.

Б л а н д о я (*пагардліва*). Падазрае мяне ў тым, чаго сам ад мяне дамагаўся. Прапаноўваў стаць ягонай палюбоўніцай, а калі я адмовілася – узненавідзеў мяне і „вазлюбіў” Бога.

Р ы ч а р д а. Вось дык Сімбалда! Добра ж ён служыць свайму ўладару!

Б л а н д о я (*паварочваецца да Рычарда*). А ты, верны Рычарда? Князь Гвідон даручыў табе сачыць за мной, а ты што вечар прапануеш мне свае паслугі ў ложку.

Р ы ч а р д а (*цынічна*). І не разумею, пані, чаму ты ад маіх паслуг адмаўляешся. Усе ў палацы ведаюць, што стары Гвідон больш не прыходзіць да цябе ноччу. Чаму ты павінна сумаваць? У такой сітуацыі высакародная пані альбо заводзіць сабе палюбоўніка сярод рыцараў альбо...

Б л а н д о я. Альбо?

Р ы ч а р д а. ... набліжае да сябе кагосьці са слугаў.

Б л а н д о я (*стомлена*). Божа, як вы мне ўсе надакучылі! Куды мне ад вас падзецца? Куды схавацца ад мізэрнасці гэтага свету? (*Падыходзіць да стала, сядзе ў фатэль і глядзіцца ў люстэрка*).

Р ы ч а р д а. Нікуды не схаваешся, мая пані. У нашага свету свае законы, і ты мусіш жыць паводле іх, хочаш таго ці не.

Б л а н д о я. Калі я гляджуся ў люстэрка, я часам бачу сябе ў ім пятнаццацігадовай дзяўчынкай, закаханай у маладога князя Дадона. Чаму бацькі аддалі мяне за старога, нялюбага Гвідона?

Р ы ч а р д а. Дзяржаўныя інтарэсы, мая пані. Па-лі-ты-ка. У пятнаццацігадовых дзяўчат не пытаюцца, за каго яны хацелі б выйсці замуж.

Б л а н д о я (*задумліва*). Калі нарадзіўся сын, я на імгненне ажыла. Спадзявалася, што любоў да дзіцяці заменіць мне каханне да мужчыны. Але і гэтага шчасця мяне пазбавілі: аддалі Баву спачатку да карміцелькі, а потым на выхаванне да Сімбалда.

Р ы ч а р д а. Пад наглядом Сімбалда Бава вырасце добрым рыцарам і ты будзеш ім ганарыцца.

Б л а н д о я. Я ганаруся мужам – славытым рыцарам Гвідонам, буду ганарыцца сынам – славытым рыцарам Бавой. Калі і каго я буду кахаць?

Р ы ч а р д а. Можаш кахаць мяне, пані. Сёння ноччу.

Б л а н д о я. Кахаць цябе? Хіба ты ўмееш кахаць, жывёліна?

Р ы ч а р д а (*робіць непрыстойны рух*). А пані сумняваецца ў маіх здольнасцях?

Б л а н д о я (*раптоўна*). Дык навошта чакаць ночы, Рычарда? (*Узнімаецца*). Давай кахацца зараз!

Р ы ч а р д а (*здзіўлена*). Зараз? Вось тут?

Б л а н д о я. А што? Спяшайся, пакуль я не перадумала.

Рычарда набліжаецца да Бландоі і нерашуча абдымае яе.

Б л а н д о я. Ну, смялей, смялей, мой мілы. Чаму ты такі нерашучы? (*Абдымае Рычарда і хуценька пачынае яго распранаць*). Усе ў палацы ведаюць, што стары Гвідон больш не прыходзіць да мяне ноччу, ён стары і ні на што не

здатны ў ложку. А я маладая, прыгожая, мне патрэбны мужчына. Вось і мушу набліжаць да сябе слуг. Усе высакародныя пані так робяць! Смялей, Рычарда!

Рычарда. Мая пані... калі ты гэтага хочаш...

Рычарда стаіць перад Бландою амаль распрануты. Раптам Бландою адштурхоўвае Рычарда і, схапіўшы ягоную вопратку, ўзбіраецца на фатэль.

Бландою. А зараз, Рычарда, я паклічу варту і скажу, што ты хацеў мяне згвалціць! Ведаеш, што чакае слугу, які пажадаў сваю гаспадыню?

Рычарда (*збялеўшы*). Не жартуй так, пані.

Бландою. Добры будзе жарцік, калі цябе кастрыруюць! Зараз я закрычу, і...

Рычарда (*падае на калені*). Княгіня, злітуйся! Даруй!

Бландою (*саскоквае з фатэля*). Добра. Я дарую табе, нягоднік, калі ты выканаеш маё даручэнне.

Рычарда. Усё, што загадаеш, пані!

Бландою (*вяртае Рычарда вопратку*). Паедзеш у замак Маганец, да князя Дадона. Спытаеш, ці памятае ён яшчэ Бландою, якая кахае яго больш за жыццё. Калі і ён мяне кахае, няхай прыедзе сюды са сваімі вернымі рыцарамі і выкрадзе мяне з палаца Гвідона.

Рычарда (*апранецца*). Твая воля, пані. Але князь Дадон па цябе не прыедзе.

Бландою. Чаму?

Рычарда. Можа, стары Гвідон ні на што і не здатны ў ложку, але рыцар ён лепшы, чым малады Дадон. Ды й войска ў нашага князя большае.

Бландою (*надумаўшы*). Скажы Дадону, што Гвідона не будзе ў горадзе. Я вышлю яго на паляванне ў Скларавенскі лес. Ён возьме з сабой войска і горад застанеца без аховы.

Рычарда. На паляванне не ходзяць з вялікім войскам... Але твая прапанова можа зацікавіць князя Дадона.

Бландою. Адпраўляйся зараз жа. І не надумайся ашукаць мяне, нягоднік.

Рычарда (*схіляецца ў паклоне*). Нягоднік паводле твайго загаду, княгіня. Кепскую справу ты задумала, і што з усяго гэтага атрымаецца – сама не ведаеш.

Бландою. Выконвай загад, а не чытай мне маралі!

Рычарда. Слухаюся, пані.

Рычарда яшчэ раз схіляецца ў паклоне і выходзіць са спачывальні.

Б л а н д о я. Ты кажаш, у гэтага свету свае жорсткія законы, якія нельга прайначыць? А я паспрабую! Прыдумаю іншыя законы і буду жыць паводле іх! Калі трэба будзе – прыдумаю сабе іншы свет!

Уваходзіць князь Гвідон, заўважае Бландою.

Г в і д о н. Ты ў спачывальні, ластаўка мая? А мы з Сімбалда шукаем цябе ў садзе. Ведаеш, нашаму гетману нешта стрэліла ў галаву і ён хоча прыняць духоўны сан. Трэба яго адгаварыць!

Б л а н д о я. Ах, мой княжа, добра, што вы прыйшлі. Я так дрэнна сябе адчуваю!

Г в і д о н (*занепакоена*). Княгіня захварэла? Паклікаць лекара?

Б л а н д о я. Не трэба лекара. Я цудоўна ведаю, што мне дапаможа, і хачу вас аб гэтым папрасіць.

Г в і д о н (*разгублена*). Але ж, рыбка мая, мужчына ў маім веку не заўсёды...

Б л а н д о я. Не, мой княжа, я зусім пра іншае! Мне проста захацелася свежае дзічыны, а вы чамусьці так даўно не выбіраліся на паляванне.

Г в і д о н (*узрадавана*). Ах, дзічыны! І праўда, нешта я даўно не быў на паляванні. Сёння ж адпраўлюся на сваё ўлюбёнае месца – у Скларавенскі лес!

Б л а н д о я. Толькі вазьміце з сабой пабольш воінаў, пане. У Скларавенскім лесе небяспечна, я буду за вас хвалявацца.

Г в і д о н (*адмахваецца*). На паляванне не ходзяць з войскам, мілая. Хопіць пятнаццаці віцязяў з лёгкай зброяй. Пайду, загадаю, каб збіраліся. (*Выходзіць з пакоя*).

Б л а н д о я (*крычыць услед*). Удачы, мой уладар! (*Сама сабе*). Калі не суджана мне прыйсці да шчасця шляхам праўды, пайду да яго вузкай ды звілістай сцяжынай маны!

З'ява другая

Спачывальня Бландоі ў палацы князя Гвідона. Бландо я сядзіць у фатэлі і глядзіцца ў люстэрка.

Б л а н д о я. Ніякіх вестак ад Рычарда. Ніякіх вестак ад Дадона. І ад Гвідона ніякіх вестак. Што, калі Рычарда здрадзіў? Што, калі Дадон мяне не кахае? Што, калі Гвідон пра ўсё здагадаўся і не паехаў на паляванне? Што, калі... Ах, што калі! Чаму ты, люстэрка, не чароўнае? Чаму, зірнуўшы ў цябе, нельга ўбачыць будучыню? Што там: шчасце ці гора, каханне ці смерць?

Чуваць таропкі стук у дзверы.

Б л а н д о я (*паспешліва*). Хто там?

Уваходзіць Рычарда: стомлены, у запыленай вопратцы, але задаволены .

Р ы ч а р д а. Гэта я, Рычарда.

Б л а н д о я. Рычарда! Нарэшце! Ты выканаў маё даручэнне?

Р ы ч а р д а. Ого, яшчэ як выканаў! Ты, пані. і не спадзявалася на такія вынікі.

Б л а н д о я. Не разумею. Чаму ты так дзіўна ўсміхаешся, Рычарда? Кажы хутчэй, я зараз звар'яцею! Дзе князь Дадон? Ён прыехаў па мяне? Ён мяне кахае?

Р ы ч а р д а. Спачатку быццам бы не кахаў і ехаць вызваляць цябе, пані, скажу шчыра, не збіраўся. Нават прыняў мяне за шпега і хацеў кінуць у вязніцу. Але потым, калі пачуў, што князь Гвідон з пятнаццацю лёгкаўзброенымі віцязямі збіраецца на паляванне ў Скларавенскі лес, узрадаваўся і напраткі адправіўся туды з усім сваім войскам, прыхапіўшы і мяне з сабой. Хітра ты прыдумала, пані, як пазбыцца старога мужа, а займець маладога.

Б л а н д о я. Нічога не разумею. Што прыдумала? Чаму Дадон адправіўся ў Скларавенскі лес, калі я чакаю яго тут, у палацы?

Чуваць гучны стук у дзверы.

Б л а н д о я. Нехта стукае! Схавайся за штору! Няўжо, князь Гвідон вярнуўся?

Р ы ч а р д а. Хто заўгодна, толькі не князь Гвідон. (*Хаваецца*).

Б л а н д о я. Хто там?

У спачывальню ўвальваецца гетман Сімбалда.

С і м б а л д а. Гэта я, Сімбалда. Бяда, княгіня. Гора вялікае ў нашым княстве!

Б л а н д о я (*спалохана*). Бава? Нешта з маім сынам?

С і м б а л д а. Не, з Баваю нічога не здарылася. Князь Гвідон забіты.

Б л а н д о я. Як забіты?

С і м б а л д а. Забіты па-здрадніцку ў Скларавенскім лесе князем Дадонам.

Б л а н д о я. О, Божа! (*Плача*).

С і м б а л д а. Няйначай, твой муж трапіў у загадзя падрыхтаваную пастку. А калі Дадон прыйшоў з войскам пад сцены горада, нехта адчыніў перад імі браму. Змова!

Б л а н д о я. Я не хацела гэтага, не хацела! (*Б'еца ў істэрыцы*).

С і м б а л д а (*схапіўшы Бландою за плечы*). Супакойся, Бландою, не ўсё яшчэ страчана. Мы выберамся з горада праз заходнюю браму, даскачам да майго замка Сімяон і адтуль распачнем барацьбу з Дадонам. Мы выганім захопніка з Антоніі, а потым... разам будзем валадарыць у краіне. (*Натхнёна*). Народ нас падтрымае. Мы возьмем з табой шлюб, Бава застанеца спадкаемцам трона, а можа і ўласных дзяцей дасць нам пан Бог. Сам лёс злучыў нас. Я страціў брата, але займеў цябе. Хадзем са мной, Бландою!

Б л а н д о я (*вырываеца*). Прэч ад мяне! Я цябе ненавіджу! Я ўсіх вас ненавіджу!

С і м б а л д а. Не час на сваркі, княгіня! Вось-вось сюды з'явіцца забойца твайго мужа са сваімі воінамі.

Б л а н д о я. Няўжо ты не разумеш: я, я яго забіла! Пакінь мяне, я нікуды з табой не паеду! Гэта я паклікала Дадона!

С і м б а л д а (*аслупянела*). Ты?

Б л а н д о я. Уцякай у свой замак і забяры з сабой Баву! Ратуй майго сына!

С і м б а л д а. Ты адправіла Гвідона на паляванні і папярэдзіла Дадона? Як я раней не здагадаўся! Здрадніца! Забойца! (*Выхоплівае меч*).

Б л а н д о я. Так, я здрадніца, я забойца! Пакарай мяне, шляхетны Сімбалда! (*Кідаеца пад меч*).

С і м б а л д а (*схаваўшы меч*). Не, распусніца, не ад мяча рыцара ты загінеш, а пад сякераю ката. Я яшчэ сюды вярнуся!

Сімбалда адштурхоўвае Бландою і выбягае з пакоя. Бландою ў непрытомнасці падае пасярод спачывальні. З-за штор з'яўляецца Рычарда, падыходзіць да Бландоі, нахіляецца над ёй, дакранаецца да скроні, узнімаецца і спакойна ідзе да дзвярэй.

Р ы ч а р д а. Дзіўная жанчына: сама не ведае, чаго хоча. Затое я ведаю: і чаго хоча яна, і чаго хачу я. (*Усміхаецца*). Пайду, саслужу ёй яшчэ адну службу.

Рычарда выходзіць са спачывальні. За дзвярыма чуваць тупат ног, крыкі: „Перамога! Горад наш! Няхай жыве князь Дадон – уладар Антоніі!”. Бландоя стогне і, ачуняўшы, спрабуе ўзняцца. Дзверы расчыняюцца і ў пакой важна ўваходзіць князь Дадон. Заўважае на падлозе Бландою, няспешна нахіляецца да княгіні і працягвае ёй руку.

Б л а н д о я. Дадон, каханы мой, ты прыйшоў па мяне...

Д а д о н. Устань, пані. Непрыгожа княгіні Антоніі валяцца на падлозе нібы пакаёўцы. *(Данямагае Бландоі ўстаць на ногі).*

Б л а н д о я. Ты не забыўся... Ты адгукнуўся на мой кліч...

Д а д о н. Спачатку я падумаў, што ты звар’яцела, потым, што твой служба – падасланы Гвідонам шпег. Але пасля, калі я да канца зразумеў твой хітры план забойства Гвідона і захопу ўлады ў Антоніі, я вырашыў узяць удзел у гульні.

Б л а н д о я. Хітры план? Пра што ты гавораш, мілы? Хіба ты прыехаў не па тое, каб забраць мяне ў свой замак Маганец?

Д а д о н. Забраць цябе ў свой замак? Якое глупства! Навошта нам маленькі замак у гарах, калі цяпер у нашых руках цэлая краіна! Мы цяпер уладары Антоніі!

Б л а н д о я *(лашчыць рукамі твар Дадона).* Навошта нам гэта, любы? Навошта, мілы?

Д а д о н. Як? Ты ж сама гэтага хацела.

Б л а н д о я. Я хацела толькі быць разам з табой.

Д а д о н. Вось мы і будзем разам. *(Адыходзіцца ад Бландоі).* Мы возьмем шлюб, Бландоя! Шлюб з удавою Гвідона ўмацуе маю ўладу ў краіне, надасць ёй выгляд законнасці.

Б л а н д о я *(ціха).* Ты забіў Гвідона...

Д а д о н. Э, не, гэта ты забіла яго, Бландоя. Ты ўсё прыдумала, спланавала. Я – толькі зброя ў тваіх руках. Твой грэх большы. Я забіў свайго ворага, ты – свайго мужа.

Б л а н д о я *(апусціўшы галаву).* Так, мой грэх большы. Гэта я забіла Гвідона.

Д а д о н. Няма чаго гараваць па тым, што адбылося. Зрабіўшы першы крок, не спыняюцца і робяць наступны. Трэба ўмацоўваць нашу ўладу ў Антоніі, Бландоя. У княстве засталася шмат папличнікаў Гвідона, яны не дадуць нам спакою, пакуль мы самі іх усіх не знішчым.

Дзверы раптоўна расчыняюцца, на парозе з’яўляецца Рычарда.

Р ы ч а р д а. Княжа, гетман Сімбалда прарываецца са сваімі людзьмі праз заходнюю браму! З ім маленькі сын Гвідона – Бава!

Д а д о н. Нельга выпускаць іх з горада! Бава не павінен застацца ў жывых!

Дадон і Рычарда выбягаюць з пакоя.

Б л а н д о я (*ціха*). Кожнае забойства спараджае наступнае забойства, кожны падман – новы падман... Зрабіўшы першы крок, не спыняюцца і робяць наступны. Божа, я ж хацела толькі кахаць!

З'ява трэцяя

Праз некалькі дзён у спачывальні княгіні Бландоі. Бландо я сядзіць за сталом і глядзіцца ў люстэрка. Уваходзіць апрануты па-паходнаму князь Дадон.

Д а д о н. Бландо я, я прыйшоў развітацца. Мы рушым.

Б л а н д о я (*узнімаецца з-за стала*). Ах, любы, мне так не хочацца адпускаяць цябе. Няўжо гэты паход такі патрэбны?

Д а д о н. Так, бо Сімбалда спешна ўмацоўвае свой замак і збірае там войскі. У краіне шмат незадаволеных нашай уладай рыцараў. Добра, што з дапамогай Рычарда ўдалося захапіць Баву. Калі б ён быў з Сімбалда, пад іхнія сцягі ўстала б палова княства.

Б л а н д о я. Бедны хлопчык, ён так пакутуе ў вязніцы.

Д а д о н. Шкада, што Сімбалда не пакутуе побач з ім. Мы спалі б цяпер спакойна і не думалі б пра паходы ды аблогі замкаў.

Б л а н д о я. Ці нельга перавесці Баву з вязніцы ў звычайны пакой? Няўжо сямігадовае дзіця такое небяспечнае?

Д а д о н. Такое небяспечнае, што лепей яму ўвогуле не жыць.

Б л а н д о я. Пабойся Бога, што ты кажаш!

Д а д о н. Паслухай, Бландо я, сёння ноччу я бачыў жахлівы сон: нібыта Бава вырас, выклікаў мяне на двубой і забіў. Я не хачу, каб гэты сон спраўдзіўся.

Б л а н д о я. Але ж ты не збіраешся...

Д а д о н. Збіраюся. Я даў кату загад. Як толькі я выеду за сцены горада, Баву задушаць у вязніцы. А народу абвесцяць, што хлопчык памёр ад хваробы.

Б л а н д о я. Не! Я не аддам сына! (*Плача*).

Д а д о н. Давядзецца Бландо я. Дзеля нашага шчасця, нашае ўлады. Пакуль жывы Бава, ён для народа законны ўладар Антоніі. А ў нас яшчэ будуць свае дзеці.

Б л а н д о я. Не аддам!

Д а д о н. Няўжо ты не разумееш, што забіўшы Гвідона, ты падпісала смяротны вырок і свайму сыну? Зрабіўшы першы крок, трэба рабіць наступны.

Б л а н д о я. Я не аддам свайго сына ў рукі ката. Лепей... я заб'ю яго сама.

Д а д о н. Заб'еш сама? Як?

Б л а н д о я. Я не хачу, каб майго сына душылі чужыя, брудныя рукі. Ёсць добрыя, лагодныя атруты. Вечарам маленькі чалавечак салодка засынае, а раніцаю не прачынаецца, так ні аб чым і не здагадаўшыся. (*Бландо я здымае з пальца пярсцёнак, пазногцем адкрывае яго і паказвае Дадону яд*).

Д а д о н. Праўду кажа Рычарда, што ты – небяспечная жанчына і цябе трэба сцерагчыся. (*Натужліва смяецца*). Вось так аднаго вечара ляжаш з табой у ложка, а раніцаю – не прачнешся, так ні аб чым і не здагадаўшыся.

Б л а н д о я (*абдымае Дадона*). Табе аднаму не трэба мяне асцерагацца, каханы. І калі цябе непакоюць жахлівыя сны, калі ты баішся маленькага Бавы, я пазбаўлю цябе ад яго. Няхай народ і назаве мяне забойцай уласнага дзіцяці.

Д а д о н (*задумліва*). А што, можа так яно будзе і лепш. Цябе вінавацяць у смерці мужа, будуць вінаваціць у смерці сына. А мяне, можа, яшчэ палюбяць, як свайго ўладара.

Б л а н д о я (*цалуе Дадона*). Палюбяць, вядома палюбяць. Хіба цябе можна не палюбіць? Пакінь Баву на мяне і смела рушай у паход. Я ўсё зраблю сама. Толькі загадай перавесці Баву з вязніцы ў палац. У той пусты пакой у канцы калідора.

Д а д о н. Добра, загадаю. Няхай будзе так, як ты хочаш.

Б л а н д о я. Так, як я хачу!

Д а д о н. Пакідаю палац пад тваім наглядом, а цябе – пад наглядом Рычарда. Я яму давяраю.

Б л а н д о я. О, яму ўсе давяраюць! (*Ціха*). Але ніхто не давярае мне.

Д а д о н. Што ты кажаш?

Б л а н д о я. Кажу: бывай, мілы! Вяртайся хутчэй! (*Цалуе Дадона*).

Д а д о н. Не адкладай надоўга тое, што задумала.

Дадон пакідае спачывальню. Бландоя без сілаў падае ў фатэль. У дзвярах паказваецца Рычарда.

Р ы ч а р д а. Я табе патрэбны, пані?

Б л а н д о я. Падслухоўваў?

Р ы ч а р д а (*з пачуццём абражанай годнасці*). За каго ты мяне маеш, пані?

Б л а н д о я. Тады слухай: па загаду князя Дадона Баву пераводзяць з вязніцы ў палац.

Р ы ч а р д а. У пусты пакой у канцы калідора? (*Задаволена*). Я ж казаў, што я табе патрэбны.

Б л а н д о я (*кінуўшы на Рычарда пагардлівы позірк*). Усё ж такі падслухоўваў.

Р ы ч а р д а (*міралюбна*). Слухаў. А яшчэ князь Дадон загадаў паставіць пад дзвярыма таго пакою двух надзейных вартавых.

Б л а н д о я. Не сумняваюся. Сняданак для Бавы прыгатаваны?

Р ы ч а р д а. Як заўсёды ў гэты час.

Б л а н д о я. Я сама хачу занесці ежу сыну. Няхай для хлопчыка будзе свята. І прашу мяне не суправаджаць. (*Не атрымаўшы ніякага адказу*). Ты зразумеў?

Р ы ч а р д а (*схіляецца ў паклоне*). Я – твой паслухмяны служка.

Б л а н д о я (*з нянавісцю*). Служка? Ты – мой наглядчык, мой гаспадар!

Рычарда. Сняданак прыгатаваны, княгіня. Бава чакае цябе ў пакоі. (*Адстунае да дзвярэй*). А суправаджаць я цябе не буду, нават калі б ты мне загадала. (*Ціха*). У такой справе я вам не памочнік. (*Знікае за дзвярыма*).

Бландо я (*усхвалявана*). Божа, дапамажы мне! (*Яшчэ раз адкрывае пярсце́нак і глядзіць на яд*). Няхай усё станецца так, як я хачу. (*Закрывае пярсце́нак і рашуча выходзіць з пакоя*).

Нейкі час у пакоі нікога няма. Потым невядома адкуль з'яўляецца прывід князя Гвідона. Прывід няспешна абыходзіць пакой, потым сядзе за стол і доўга ўглядаецца ў люстэрка Бландоі. Не ўбачыўшы свайго адбітка ў люстэрку, прывід Гвідона сумна ўздыхае, узнімаецца з-за стала і знікае ў цёмным куце пакоя.

У пакой убягае ўсхваляваная Бландо я. Падае на калені перад распяццем і гарача моліцца. Чуваць толькі абрыўкі фраз: “Божа, дапамажы яму!.. Божа, даруй мне гэтую смерць!..”

За дзвярыма чуваць крыкі, бразгат зброі, тупат ног. Бландо я ўсхопліваецца з падлогі і хуценька сядзе за столік. Каб прывесці сябе ў парадак, глядзіцца ў люстэрка, але нешта там убачыўшы, выпускае люстэрка з рук і ўскоквае з-за стала.

Бландо я (*спалохана*). Гвідон!

У дзвярах з'яўляецца Рычарда з акрываўленым мячом у руцэ.

Рычарда. Бяда, пані: Бава ўцёк!

Бландо я (*радасна*). Уцёк?

Рычарда. Нехта пачаставаў вартаўнікоў атручанымі прысмакамі і адамкнуў дзверы ў пакой. (*Уважліва глядзіць на Бландо я*). Хлопец выбег з палаца ў сад, а там...

Бландо я (*заўважыўшы акрываўлены меч Рычарда, не сваім голасам*). Божа, у цябе на мячы кроў!

Рычарда. ... А адтуль выбраўся праз заходнюю браму з горада.

Бландо я (*ціха, з палёгкаю*). Гэта не ягоная кроў.

Рычарда (*зірнуўшы на свой акрываўлены меч*). Давялося мне дабіць вартаўнікоў, каб не мучыліся. (*Памаўчаўшы*). Ніхто не ведае, што насамрэч адбылося ў тым пакоі, княгіня. Я думаю, нехта хацеў атруціць Баву, а гэтыя дурні (*зноў глядзіць на свой меч*) вырашалі паласавацца прысмакамі з панскага стала. Калі вернецца князь Дадон, раю табе, пані, думаць таксама.

Бландо я. Каму ты служыш, Рычарда? Каму ты верны?

Рычарда. Усім і нікому. А па-сапраўднаму – толькі самому сабе. У маіх інтарэсах, каб сын Гвідона жыў. Пакуль Дадон баіцца яго, баіцца Сімбалда, баіцца цябе – ён у маёй уладзе.

Бландо я. Небяспечна мець такога служку.

Рычарда. Небяспечна мець такую гаспадыню.

Рычарда падыходзіць да Бландоі і, узяўшы яе руку ў сваю, асцярожна закрывае пярсцёнак, які забылася закрыць княгіня. Зрабіўшы галантны паклон, Рычарда пакідае пакой. Разгубленая Бландоя застаецца стаяць пасярод спачывальні з выцягнутай рукой.

ДЗЕЯ ДРУГАЯ

З’ява чацвёртая

Праз дзесяць гадоў у тым самым пакоі таго самага палаца. За сталом, спіной да ўвахода ў пакой, сядзіць мужчына. Уваходзіць Бландо, пасталеўшая, але паранейшаму прыгожая. Заклапочаная сваімі думкамі, не заўважае, што яна не адна ў спачывальні.

Б л а н д о я. Ужо вечар, а войска яшчэ не вярнулася. Няма сілаў чакаць. Хто выйграў бітву гэтым разам: Дадон ці Сімбалда? Як хочацца пэўнасці! Дзесяць гадоў доўжыцца вайна – і аніякага выніку. Дадон усё ваюе, а я ўсё чакаю. Чаго? Ягонае перамогі? Ягонага паражэння? Пэўнасці, пэўнасці! Хутчэй бы ўсё скончылася. Няважна як. Я стамілася. Смерць Гвідона не прынесла спакою, а толькі страх.

Мужчына за сталом паварочваецца тварам да Бландоі, цяпер відаць, што гэта – Прывід князя Гвідона.

П р ы в і д Г в і д о н а. Чужая смерць не прыносіць спакою, мілая. Спакой прыносіць толькі ўласная смерць.

Б л а н д о я. Ой, хто тут? (Заўважае Прывіда). Які знаёмы твар...

П р ы в і д Г в і д о н а. Не пазнаеш? А, можа, баішся пазнаць?

Б л а н д о я. Гвідон?! Не можа быць! Ты памёр дзесяць гадоў таму, цябе няма!

П р ы в і д Г в і д о н а. Дзесяць гадоў таму? Хм, а мне здаецца, гэта здарылася толькі ўчора.

Б л а н д о я (*жагнаецца*). Навошта ты прыйшоў, чаго шукаеш сярод жывых?

П р ы в і д Г в і д о н а. Па сваю жонку прыйшоў, сваю жонку шукаю. Прыгажуню Бландою, з якой браў шлюб і кляўся быць разам з ёй навечна.

Б л а н д о я (*апусціўшы галав*). Няма ў цябе жонкі. Яна парушыла клятву, здрадзіла табе, а пасля цябе забіла. Яна кахае іншага.

П р ы в і д Г в і д о н а. Не, я браў шлюб, я кляўся. У мяне ёсць жонка, пан Бог таму сведка. Я прыйшоў па цябе Бландо. Ты – мая.

Б л а н д о я. Я не твая! Я ніколі не хацела быць тваёю! Чаму ў мяне ніхто аб гэтым не пытаўся: ні ты, ні твой Бог?

П р ы в і д Г в і д о н а (*упарта*). Клятва... Шлюб... Жонка... (*Узнімаецца з фатэля і працягвае рукі да Бландоі*). Хадзем са мной, Бландо!

Б л а н д о я (*з жахам*). Я нікуды не пайду з табой! Я жывая! Я кахаю Дадона!

П р ы в і д Г в і д о н а. Мы абодва памерлі. І ты, і я. Цяпер мы заўсёды будзем разам. Няма для нас раю, няма пекла. Толькі ты і я. Навечна.

Б л а н д о я. Божа, толькі не гэта! Няўжо няма іншага пакарання? (*Адступае да дзвярэй*). Не!

Дзверы адчыняюцца і ў спачывальню ўвальваецца акрываўлены Дадон з мячом у руцэ.

Д а д о н. Здрада! Бландоя, мы загінулі. Наше войска разбіта, жыхары горада адчынілі браму перад харугвамі Сімбалда! А вядзе іх твой уваскросшы сын Бава. Ты падманула мяне, ты яго не атруціла! (*Паказвае на рану*). Вось рана ад ягонага мяча! Зірні, здрадніца, што ты нарабіла!

Але Бландоя глядзіць на Прывіда і моўчкі паказвае на яго рукой Дадону. Дадон не бачыць Прывіда, той праходзіць паўз яго і спыняецца на парозе спачывальні.

П р ы в і д Г в і д о н а (*да Бландоі*). Памятай: толькі ты і я. Навечна. (*Знікае*).

Д а д о н (*прыслухоўваецца*). Чуеш? Яны ідуць! Нам не выбрацца з палаца, усе служкі супраць нас, яны даўно чакаюць нашае смерці. (*Бегае ўздоўж пакоя*). Няма паратунку, Бландоя.

Б л а н д о я (*апамятаўшыся*). Супакойся, мілы! Я з табой! Не трэба баяцца смерці, яна не страшная, пакуль мы разам. (*Падыходзіць да Дадона і абдымае яго*).

Д а д о н (*адштурхоўвае ад сябе Бландою*). Я не хачу паміраць, дурніца! Я хачу жыць! Гэта ты ва ўсім вінавата! Ты намовіла мяне забіць Гвідона!

Чуваць лязгат зброі, тупат ног, крыкі: „Смерць захопнікам! Свабода Айчыне! Мы пераможам!” У дзвярах з’яўляецца Рычарда.

Р ы ч а р д а (*крычыць*). Вось яны! Сюды княжа!

У спачывальню ўрываюцца ўзброеныя Бава і Сімбалда. Рычарда, прапусціўшы іх наперад, застаецца ля дзвярэй.

С і м б а л д а. Вось і прыйшла твая смерць, Дадон. Дзесяць гадоў чакаў я гэтае хвіліны. Дзесяць гадоў не ведаў спакою, збіраў войскі. Ішоў на цябе вайною, адступаў знясілены, зноў збіраў войскі і зноў распачынаў вайну. Але нарэшце дамогся свайго. Твае харугвы разбіты, саюзнікі здрадзілі табе, жыхары горада кідалі ў цябе каменнем. Ты пераможаны і ўсімі пакінуты, прымі ж смерць з годнасцю!

Д а д о н. Я не вінаваты! Я не хачу паміраць! Гэта ўсё яна, Бландою! Яна забіла свайго мужа і хацела атруціць сына! Я толькі выконваў яе жаданні! *(Падае перад Сімбалда на калені і адкідае ўбок меч)*. Ты не можаш забіць чалавека без зброі! Гэта не па-рыцарску!

С і м б а л д а. Вазьмі меч у рукі, нягоднік! Не ганьбі свой род. *(Узнімае меч над Дадонам)*.

Б а в а. Пакінь яго, Сімбалда. Не на ім ляжыць віна за ўсё, што адбылося. *(Паказвае на Бландою)*. Вось сапраўдны забойца майго бацькі. А гэты... Дайце яму каня і няхай едзе прэч з горада.

С і м б а л д а *(хавае меч)*. Твая воля, княжа. Ты ўладар Антоніі.

Р ы ч а р д а *(да Дадона)*. Пайшлі, князёк! Лепей табе выяжджаць з горада ноччу, каб жыхары не заўважылі. А то ж разарвуць на кавалкі, шаленцы. У іх любоў імгненна змяняецца ў нянавіць.

Рычарда выводзіць Дадона з пакоя. Бава ўважліва глядзіць на Бландою. Сімбалда падбірае з падлогі меч Дадона.

С і м б а л д а. А што будзем рабіць з ёю, мой княжа? Які вырок ёй вынесем?

Б а в а. Няма на зямлі пакарання, годнага ейных злачынстваў.

С і м б а л д а. Па законах Антоніі жанчыну, што забіла свайго мужа, спальваюць на вогнішчы.

Б а в а. А сарацыны жанчын-мужазабойцаў раздзіраюць коньмі на часткі.

С і м б а л д а. Не забывайся, Бава, што гэтая жанчына – твая маці.

Б а в а. Няма ў мяне маці, Сімбалда. І ніколі не было. Я нарадзіўся без маці. Запомні гэта! Нікае пакаранне не ўваскрасіць князя Гвідона і загінуўшых на вайне рыцараў, не выкрэсліць з маёй памяці дзесяць гадоў блуканняў і пакутаў!

Сімбалда падыходзіць да Бавы і па-бацькоўску абдымае яго.

С і м б а л д а. Я рады, што ты вярнуўся, сыноч. І ўсё ж скажы мне, што думаеш з ёю рабіць?

Б а в а. Не ведаю, Сімбалда. Пакуль не ведаю. Адвядзі яе ў вязніцу, няхай там чакае на вырок.

С і м б а л д а *(да Бландоі)*. Хадзем княгіня.

Сімбалда выводзіць Бландою з пакоя. Бава застаецца адзін, азіраецца вакол сябе.

Б а в а. Вось я і вярнуўся ў бацькоўскі дом. Здзейсніў тое, аб чым утрапёна марыў усе дзесяць гадоў. Перамог і выгнаў з княства Дадона, вярнуў сабе

бацькоўскі трон, кінуў у вязніцу маці. Спатоліў прагу помсты. Цяпер трэба жыць далей. Але як, навошта, калі жыць зусім не хочацца? Усе навакол радуюцца, святкуюць перамогу, а ў маёй душы – холад і пустэча. Я не бачу нічога наперадзе, мяне нічога не цікавіць. Можа, помста і была сэнсам майго жыцця, маім адзіным прызначэннем? Можа, маленькім хлопчыкам я ўсё ж выпіў яд і цяпер атручаны навечна? Божа, я ўмею ненавідзець, але як мне навучыцца любіць?

Чуваць крыкі: „Няхай жыве наш малады князь Бава! Віват адважнаму гетману Сімбалда! Няхай квітнее Антонія!”

З'ява пятая

Халодная, змрочная вязніца. Ля сцяны сядзіць на ахапцы салома непрычасаная і непрыбраная княгіня Бландо.

Уваходзіць Рычарда з ліхтаром у руцэ.

Рычарда. Добры дзень, княгіня. Як прайшла ноч?

Бландо. Дзень... Ноч... У скляпенні паміж імі няма розніцы.

Рычарда. Прывід князя Гвідона зноў наведваў цябе, пані?

Бландо. Хіба ты не бачыш, што ён і цяпер тут? *(Паказвае рукою)*.

Рычарда ўзнімае ліхтар і асвятляе кут, на які паказала Бландо. Там сядзіць у фатэлі прывід Гвідона. Але Рычарда яго не бачыць, адварочваецца і стаўляе ліхтар на падлогу недалёка ад Бландоі.

Рычарда. Жартуеш, пані? Акрамя нас з табою ў скляпенні нікога няма.

Бландо. Ты проста яго не бачыш, Рычарда. Гэта цябе няма ў скляпенні. Толькі мы з ім удвох.

Рычарда. Як сабе хочаш, княгіня.

Бландо. Дзіўна, ён заўсёды знікаў раніцай, а сёння чамусьці застаўся.

Рычарда. Сёння цябе спяляць на вогнішчы на гарадскім пляцы. Жыхары Антоніі з нецярпеннем чакаюць відовішча.

Бландо. А ты прыйшоў, каб першым паведаміць мне прыемную навіну?

Рычарда. Так, княгіня. А яшчэ пахваліцца, што я буду выконваць ролю ката.

Бландо. О, ты падпаліш вогнішча?

Рычарда. Так, пані, мне выказалі вялікі давер. Усе ведаюць, што гэта я выратаваў некалі твайго сына, якога ты хацела атруціць.

Бландо. А чаму мой сын не пажадаў зрабіць гэта ўласнаю рукою?

Рычарда. Нельга. Княскі тытул, рыцарскі гонар і ўсё такое.

Бландо. Разумею. *(Пасля працяглага маўчання)*. Ён прыйдзе развітацца са мной перад пакараннем?

Рычарда. Не. Прыйдзе біскуп Сімбалда: прыняць споведзь і даць адпушчэнне грахоў.

Бландо. Ён усё-ткі стаў біскупам. Вялебны ойча Сімбалда... *(З усмешкаю)*. І што, калі ён адпусціць мне грахі – пакаранне адменяць?

Рычарда. Зноў жартуеш, пані? Спачатку біскуп адпусціць грахі, а пасля блаславіць узысці на вогнішча.

Бландо. Якая міласэрнасць... Не хачу споведзі. І адпушчэння грахоў ягонага не хачу. Я занадта вялікая грэшніца, каб атрымаць выбачэнне ад такога святога чалавека.

Рычарда. Не блюзнер, пані. Не ад біскупа прымеш ты выбачэнне, а ад Бога.

Бландо я. Вось і буду спавядацца самому Богу, а не ягонаму служку.

Рычарда. Ганарлівасць – самы цяжкі грэх на свеце, пані. Каб не твая ганарлівасць дзесяць гадоў таму, каб не твой няўдалы жарцік з мяне – не сядзела б ты зараз у вязніцы і не чакала б смерці!

Бландо я. Пайшоў прэч. Не хачу азмрочваць апошнія гадзіны свайго жыцця тваім таварыствам.

Рычарда *(смяецца)*. Вось бачыш, зноў ганарлівасць, зноў пыха. *(Задумліва)*. А я, калі хочаш ведаць, шчыра прывязаўся да цябе за гэтыя дзесяць гадоў, княгіня. І нават палюбіў... не як жанчыну, як чалавека. Вось цябе сёння спяляць і што я буду далей рабіць? З кім застануся?

Бландо я. Каты часта прывязваюцца да сваіх ахвяр. Не перажывай, Рычарда.

Рычарда. Кпіш з маіх пачуццяў – пачуццяў нікчэмнага служкі, здрадніка? А я ж магу цябе выратаваць, Бландо я. *(Узбуджана)*. Магу ўпотаікі вывесці цябе з вязніцы, з палаца, з горада! Магу...*(Працягвае Бландоі руку)*. Хадзем са мной, Бландо я!

Бландо я. Позна, Рычарда. Няўжо ты не разумееш, што я даўно памерла? Навошта жыццё, калі ў ім нічога няма? Толькі ён. *(Паказвае рукой у бок прывіда Гвідона)*. Пакінь мяне, я ад цябе стамілася.

Рычарда *(апамятаўшыся, хавае руку за спіну і спалохана азіраецца)*. Ды я так, пажартаваў. *(Робіць некалькі крокаў да дзвярэй, але вяртаецца, каб забраць ліхтар)*. Што ж, адмовілася прыняць з маіх рук жыццё, прымеш з іх смерць. Бывай, княгіня.

Рычарда выходзіць, пэўны час у вязніцы пануе змрок. Але вась дзверы адчыняюцца і з ліхтаром у руцэ ўваходзіць біскуп Сімбалда.

Сімбалда. Вітаю цябе, Бландо я.

Бландо я. Дзень добры, гетман Сімбалда. Ты прыйшоў абвясціць мне вырок?

Сімбалда. Няма больш гетмана, ёсць біскуп Сімбалда. Я прыйшоў, каб аблегчыць твае пакуты на гэтым і тым свеце, дачка мая. Паспавядайся, пакайся перад смерцю ў сваіх шматлікіх грахах.

Бландо я. Даруйце ойча, я пачула знаёмы голас, а не разгледзіла біскупскай мантыі. У скляпенні цёмна. Што ж, каюся ва ўсіх сваіх грахах, вялебны ойча. Хацела жыць, кахаць, быць шчасліваю. Але не атрымалася, і вась паміраю. Можа, на тым свеце Бог будзе больш літасцівы да мяне, чым на гэтым. Усё. Пакіньце мяне, я буду маліцца. *(Адварочваецца)*.

С і м б а л д а. Усё?! Ты не пакаішся ў распусце, у забойстве мужа і ў спробе атруціць сына? Ты асмельваешся гаварыць пра нейкае няспраўджанае каханне? Пабойся Бога, блудніца! Укленч пад цяжарам сваіх грахоў, утаймуі сваю пажадлівую натуру!

Б л а н д о я (*паварочваецца*). Зноў я чую знаёмы голас... А ты ўтаймаваў сваю натуру Сімбалда? Ці толькі схаваў яе пад біскупскім убраннем?

С і м б а л д а (*узносіць над сабой рукі*). Божа, дзякуй табе, што вырваў мяне з кіпцюроў Д'ябла, які прымае аблічча кабеты, каб загубіць чалавечую душу. Дзякуй, што я зрабіў нарэшце крок, пра які марыў усё жыццё. Я ачысціўся ад грахоўных памкненняў і, прыняўшы духоўны сан, знайшоў сапраўднае шчасце і блаславенства. Дзякуй табе, Божа! (*Крыжуецца*).

Б л а н д о я. О, так, бачу, ты сапраўды ачысціўся, Сімбалда! (*Узнімаецца на ногі*). Але калі я прапаную табе выбіраць паміж чысцінёй і маёй любоўю, ты не завагаешся? (*Падыходзіць да Сімбалда*). Не глядзі, што я зараз такая змораная, брудная, непрычасаная. Варта мне выйсці на свабоду, удыхнуць свежага паветра, памыцца крынічнай вадою і апрануць чыстую сукенку – і перад табой зноў з'явіцца тая прыгажуня Бландою, якой ты некалі ўпарта дамагаўся. (*Абдымае Сімбалда*). Мне толькі трыццаць гадоў, Сімбалда. Перад намі вялікі кавалак жыцця, а там столькі пешчаў, столькі страсці – усё для цябе, мой мілы. Вывядзі мяне ўпотаікі з вязніцы, а потым з горада, схавай у сваім замку – і я падару табе такое шчасце, якое не зведаў яшчэ ніводны мужчына на зямлі. (*Кладзе галаву на грудзі Сімбалда*).

С і м б а л д а (*аслупянела*). Ты гэта сур'ёзна, Бландою?

Б л а н д о я. Хіба перад абліччам смерці жартуюць? Скажы мне: „Я згодны, мілая. Ты – маё шчасце і блаславенства!” І я зраблюся тваёй уласнасцю тваёй уцехаі да канца дзён. (*Нецярпліва*). Ах, як даўно не была я з мужчынам!

С і м б а л д а (*страсна абдымае Бландою*). Бландою, жаданая мая! Я згодны! (*Прыслухоўваецца*). Ты што, плачаш?

Бландою дзіка рагоча. Сімбалда адштурхоўвае яе і адступае да дзвярэй.

С і м б а л д а. Ты смяешся?! Нават зараз ты смяешся з мяне? Дык гары ў агні, распусніца! Адпраўляйся проста ў пекла! (*Паварочваецца, каб выйсці*).

Б л а н д о я (*нечакана падае на калені*). Пачакайце, вялебны ойча! Скажыце, а душа князя Гвідона таксама трапіла ў пекла?

С і м б а л д а. Як ты смееш такое казаць, грэшніца! Душа майго нявінна забітага брата напраткі адправілася ў рай!

Сімбалда выходзіць з вязніцы.

Б л а н д о я. Як проста: душа забітага адпраўляецца ў рай, душа забойцы – у пекла. Чуў князь? Нам з табой ніяк не сустрэцца.

П р ы в і д Г в і д о н а (з *цямры*). Для нас няма раю, няма пекла, Бландоя. Толькі ты і я. Разам. Навечна.

Б л а н д о я (*задумліва*). А куды трапіць душа Бавы, калі мяне спяляць на вогнішчы? Бедны хлопчык, як мне ўберагчы цябе ад згубы?

Дзверы вязніцы адчыняюцца, уваходзіць Бава.

Б л а н д о я (*узрадавана*). Бава? Я верыла, што ты прыйдзеш.

Б а в а. Я мушу абвясціць табе вырак...

Б л а н д о я. Ужо ведаю: мяне спяляць на вогнішчы.

Б а в а. Ах, так, напэўна пастараўся Рычарда. Навошта ж я прыйшоў?

Б л а н д о я. Можа, проста развітацца з маці?

Б а в а (*крычыць*). У мяне няма маці! І ніколі не было!

Б л а н д о я (*з болем*). Дык навошта ты прыйшоў?

Б а в а. Я... Калісьці я пакляўся вызваліць княства ад Дадона і адпомсціць табе за смерць бацькі. Дадон выгнаны з горада, цябе чакае вогнішча, але я не адчуваю задавальнення і радасці. Я – няшчасны і самотны ў гэтым сусвеце.

Б л а н д о я. І ва ўсіх няшчасцях вінаватая я?

Б а в а. Не ведаю... На чужыне я сустрэў дзяўчыну, і мы пакахалі адзін аднаго. Але я трапіў у палон да сарацынаў і пакуль сядзеў у вязніцы, бацька дзяўчыны выдаў яе замуж.

Б л а н д о я. Насуперак яе волі?

Б а в а. Так. Потым я ўцёк з няволі, дабраўся да ўладанняў яе мужа і выкраў каханую проста з палаца.

Б л а н д о я. З яе згоды?

Б а в а. Так. Муж выслаў за намі пагоню, але мы адбіліся і ўцяклі.

Б л а н д о я. Ты – смелы і высакародны рыцар, Бава. А твая выбранніца – верная і адважная дзяўчына. Але чаму ты з такім смуткам распавядаеш мне гэтую гісторыю? Што сталася далей?

Б а в а. Мая каханая загінула. На наш карабель наляцела бура і я адзіны цудам выратаваўся.

Б л а н д о я. Бедны хлопчык, вось чаму ты такі няшчасны. Ты страціў каханую.

Б а в а. Але спачатку – бацьку і маці. Я думаю, смерць маёй каханай – гэта божае пакаранне. Я адчуваю на сабе праклён, вырак лёсу. Хіба я не паўтарыў учынак Дадона: прыўлашчыў чужую жонку? Хіба мая дзяўчына не здрадзіла свайму мужу, як ты – майму бацьку? Я нарадзіўся з пячаткаю Каіна, нарадзіўся з тваёй нянавісці да бацькі. Я – сын забойцы і забітага, каб адпомсціць за смерць

бацькі – мушу адправіць на смерць маці. Я вынес табе смяротны вырак, але чым я лепшы за цябе?

Б л а н д о я. Я не мела шчасця нарадзіць цябе з кахання да мужа. Мусіла, але так і не змагла палюбіць Гвідона. Спадзявалася палюбіць цябе, але і гэтую радасць у мяне аднялі.

Б а в а. Гэта страшна, калі наперадзе нічога няма.

Б л а н д о я. Наперадзе – невядомасць, яе не трэба баяцца. Страшна, калі азірнешся назад і ўбачыш, што нічога не было там.

Б а в а. Князь Дадон збег да французскага караля Піпіна. Скардзіцца каралю, што я адабраў у яго трон. Пра цябе нават не згадвае.

Б л а н д о я. Той, якую праглынулі марскія хвалі, больш пашанцавала. Яе па-сапраўднаму кахалі. *(Спахмурнеўшы)*. Ідзі ўжо, Бава. Неўзабаве за мной з'явіцца, а я хачу пабыць хвіліну адна.

Б а в а. На тым вогнішчы, на якім згарыць тваё цела, будзе гарэць і мая душа. Даруй мне... маці.

Б л а н д о я. Дарую табе, сын.

Бава выходзіць з вязніцы.

Б л а н д о я. Няхай Бог даруе ўсім нам... Не грашыла, але праз мае ўчынкі ў свеце сталася шмат няшчасцяў. Цяпер мушу свядома загубіць сваю душу, каб выратаваць душу сына. Можна, адсюль і пачнецца для мяне шлях, які прывядзе да кахання? *(Здымае з пальца пярсцёнак, пазногцем адчыняе яго, высыпае на далонь яд)*. Пра мяне казалі, што я забіла мужа, але ніхто не скажа пра майго сына, што ён забіў маці. *(Да прывіда Гвідона)*. Бывай назаўсёды, Гвідон. Душа самагубцы не трапляе ў рай. Нам з табой не па дарозе. *(Прымае яд)*.

П р ы в і д Г в і д о н а *(узнікае з цемры)*. Не, не! Не пакідай мяне, Бландо! Я хачу, каб ты заўсёды была са мной! Не ўцякай ад мяне, здрадніца!

Бландо! нежывая падае на падлогу. Прывід Гвідона нахіляецца над ёй, пяшчотна лашчыць яе рукі, цалуе вочы.

Дзверы вязніцы адчыняюцца, уваходзіць Бава, услед за ім – біскуп Сімбалда.

Б а в а *(радасна)*. Маці, я адмяніў вырак, смяротнага пакарання не будзе! *(Заўважае на падлозе цела Бландоі і ўсё разумее)*. Маці, што ты нарабіла? *(Апускаецца на падлогу каля цела Бландоі)*.

С і м б а л д а *(урачыста)*. Памерла вялікая грэшніца!

З а с л о н а